

te affusione in tantam, progrediente tempore, molem accrescet, ut tandem vitrum eam exempturo in frustra confringendum, & comminandum sit. Concretionis & augmenti hujus causam & occasionem acutissimus Philosophus *Helmontius* assertit Semen Petrificum, aut odorem petrificum suâ vi & efficaciâ petrificâ corpus quodvis, naturâ saxosâ recipiendâ aptum, in petram, aut lapidem redigens. Semen hoc aquâ inesse loquuntur pretiosi illi lapides ex limpidissimâ & pellucidissimâ aquâ in variorum colorum pulcherrimorum corpora durissima concreti, ut & ipsâ Crystallus lucidissimo suo corpore meram

Semen Petrificum.

Arborum germinatio.

Spiritus in feminâ animalis.

Semen rerum quid sit.

Archeus.

glaciem mentiens, quâ clarissima aquâ clarissimâ imposita oculorum aspectu ab illa eadem dignosci planè non potest. Sive autem Seminis Petrificantis, sive etiam Spiritus coagulantis, aut indurantis nomine authorem istius efficaciâ & virtutis, quâ res in tam durum corpus rediguntur, insigniamus, in proclivi tamen erit eam agnoscere in rebus naturalibus, quâ ex aquoso principio & semine in tam vastas moles corporales crescendo surgentes, si probo & accurato examine excussâ fuerint, nos ad istius Spiritus cognitionem sensim deducunt. Durissimarum arborum ligna sæpè ipsi ferro cedere vix nescientia, imò reliquarum sive molliorum, sive duriorum, ex ipsâ aquâ emerisse patet, cum ex semine arboreo quovis, quod nonnisi ex liquore oleoso & acido in corpus coalluit totam arboris ideam & figuram intimis suis penetralibus coercens, germen ad ipsam arboris formam & Ideam surgendo, & accrescendo promovendam protrusum nil nisi purus putus sit succus aquosus, quem, si digitis prematur, dimittit, & tamen postea in durum lignum concretionis & condensatione assiduâ mutatum exhibet, fortiori igne tum eliciendum. Quanta condensandi & indurandi efficacia, & vis lateat in semine Animali, loquuntur ossa solida & dura, quâ à Spiritu illo admirabili condensata, & dura reddita totius structuræ animalis firmamenta existunt, & ejusmodi Spiritum subtilissimum, & potentissimum ipsius seminis liquori inesse arguunt, qui quasvis partes distinguendo, quamvis in suum locum redigendo, & eandem secundum suam conceptam Ideam, & Imaginem fingendo & elaborando seipsum cum corpore suo fabricatur & perficit. Semen igitur quodcumque corpus liquorosum existens, & per imaginativam virtutem productum, in se continet materiam totam & absolutam, informatam spiritu isto Architecto & formatore substantiæ futuræ, & ex semine producendâ, ita ut totius istius substantiæ rudimenta secundum omnes ejus partes in semine ipso comprehensa, & per Architectum spiritum ipsi eodem momento conatum formanda & fingenda jaceant, & temporis progressu elaborentur. Spiritum hunc in Animalibus animale, in Vegetabilibus vegetabilem, & in Mineralibus mineralem uno nomine appellant *Paracelsi* sectatores Archeum, qui subtilissimus ex Imaginatione Ideali generantis ortus, totam sui corporis Ideam & figuram in semen cogit, atque colligit, & in eo sedem habens & Universam speciei suæ Ideam ex generantis

imaginativâ facultate conceptam continens, ex semine iterum fingit, & fabricatur tale corpus, quale illud est, ex quo semen prodit; Ita ut ex semine debitam matricem nascenscente, speciei conservatione perpetuâ, semper unumquodque genus suæ speciei per individua propagetur, & conservetur. Hic est ille Spiritus corpore seminali vestitus, omnis motus interni ad subiectum conceptum perficiendum tendentis auctor, ductor, & formator, ac principium vitæ in Animalibus, Vegetabilibus, & Mineralibus, secundum Ideam ab Imaginatione generantis impressam, & variè vario tempore affectam, corpus suum tam internè, quàm externè figurans, formans, ac signans, adeò ut per signaturam externam internum illum hospitem propriis suis notis se signantem cognoscendi copia facilis fiat iis, qui hunc Naturæ per semina species quasvis propagandi modum & progressum probè intellexerint. In ipso, tanquam in speculo, generantis Idea, ex imaginatione ipsius enata, relucens, per ignem, seu calorem generationis omnis progressum foventem, in toto semine fovetur, foras excitatur, & excitata ubique se corpore vestit, ex semine, quod tanquam materia formæ suæ subijcitur, & ceu patiens agentis actionem recipit. Imaginatione verò ex generantis animâ, tanquam vero igne vitali, motu celerissimo & calidissimo exorta semper format in suo proprio spiritu, tanquam in speculo, totam suâ substantiæ imaginem, & typum, semini seu liquori formato impressum, qui tanquam furculus de arbore decerpitur, & novâ insitione promotus, iterum sui simile, quoad corpus & spiritum producit, atque ita multiplicationis tam admirandæ est principium, quod à Deo per benedictionem Seminis multiplicativam Rerum Naturæ inditum est. Admiranda, & omnino captu humano superior Facultas hæc Imaginativa, totius Naturæ indefessa ministra, fabricatrix est infinitarum Idearum, quas in animâ, tanquam ignis scintillas ex silice aut chalybe excussas, assidue excitat, non solum semine concitando propagationem individualem promovens, sed etiam stupendâ operatione omnes reliquas in corporibus naturalibus operationes peragens, & ineffabilia effecta producens, quæ cuncta paucis mortalium intellecta, reliquum vulgus ignorantia tenebris involutum penitus fugiunt. Summus & celerissimus est actus, ac operatio velocissima animæ ignem illum subtilissimum momento citius incendens, & incomprehensibili motu animam impellens, & stupendâ ratione vires suas exercens, præcipuè in hominibus, in quibus passionibus illas excitat admirabiles, rectè Animæ attributas, perperam corpori, in quo anima habitans omnibus istis passionibus exercetur, quæ in solo motu spirituum ex animâ profectorum consistentes in corpore domicilio suo peraguntur. Ac licet doctissimus vir *Renatus de Cartes* in suo de passionibus tractatu huic sententiæ contradicat, & variis multiplicibusque rationibus passiones plures ab animâ ad corpus revocare nitatur, aut saltem calorem & motum membrorum à corpore, non ab animâ procedere dicat, ipsi tamen intima

Idea.

Imaginatio.

Admiranda facultas Imaginativa.

Celerissimus actus.

Renatus de Cartes opinio.

tima penetralia ipsius Naturæ non satis, ut mihi videtur, rimanti, ob longè majoris momenti causas & rationes multò firmiores, atque ex illis ipsis Naturæ visceribus depromptas astipulari non possum. Eas prolixiorè demonstratione, & luculentiorè enucleatione indigentes in præsentia proferre institui ratio non patitur, atque ita in aliud tempus rejicere jubet. Ut tamen compendio dicam, sic se res habere mihi videtur. Omnis motus sive externus sive internus ab ipsâ re, quæ movetur, & merum istius motus instrumentum est, ac proinde, dum movetur, motui isti in se excitato, aut ad se adhibito inservit, illoque cessante ad quietem pristinam revertit, oriri nequam potest, quandoquidem fieri nequit, ut causa & causatum, motor, & res mota una eademque res, atque ita Corpus in seipso sui motus principium, atque simul motor & res mota existat, nullaque differentia, & discrepantia inter utrumque inveniat. Calorem omnis motus principium & causam efficientem nemo est, qui levitantum rerum naturalium cognitione tinctus diffiteri audeat. Hic licet in corpore aliquo se viribus suis exerat, non tamen ipsum corpus originem suam agnoscit, sed ignem motorem illum velocissimum, qui nil nisi calorem expromere potest, & cujus typus est ignis ille materialis, ignis vivifici naturam, indolem, & proprietates exactissimè exprimens. Ignem verò ipsum internum & naturalem non corpori sed animæ attribuendum esse loquitur ipsa anima, quæ nil aliud est nisi purissimus, subtilissimus, & velocissimus ille ignis astralis & sydereus, in homine, immortalis animæ sedes in cæteris corporibus merè astralis, per ipsum corpus totum diffusus, & ubique operationes varias peragens secundum varia sua instrumenta, in quibus secundum ipsorum instrumentorum naturam & constitutionem operationibus suis fungitur. Hæc Anima, aut hic Spiritus est profecto distinctum quiddam & diversum ab ipso corpore domicilio suo, licet ab initio ex eodem Principio, semine nimirum, prodierit utrumque, adeò ut corpori functiones illæ nunquam acceptæ ferri queant, quæ profecto non corporales, sed merè spirituales sunt, & instrumentorum corporalium adjumento effectui dantur. Anima igitur ut merus ignis, calorem producit, ac calorem productum sequitur motus, effectum proprium caloris, quem qua ratione corpus, quod proprie non movet, sed movetur, non agit sed patitur, efficiat, non video. Sed manum de tabula: abripuit me facultas illa petrifica in saxorum, & lapidum semine, quam demonstraturus ad generalem illam, & admirabilem in Seminibus facultatem delapsus sum: ad Saxa redeo, quorum varia & multiplicia in & sub terrenâ superficie genera inveniuntur, unâ divisione tamen distincta, quod alii pretiosi suâ raritate, pulchritudine, splendore, virtute, & efficacia sibi pretium & dignitatem statuentes cæteris superiores censentur, & habeantur. Alii verò vulgares dicti, ob vulgares, quibus adhibentur, usus, nonnisi ad ædificiorum, aliarumque rerum structuram, & viliora opera adhiberi so-

Motus.

Calor.

Ignis.

Anima.

Saxorum varia genera.

leant. Pretiosi Lapidès, quibus experientia magistra varias & diversas vires & virtutes assignavit, haud pauci sunt, majoris tamen aut minoris in suo ordine dignitatis, prout viribus aliis alios potiores, aut minores inveniuntur. Viribus inquam, quas integri irradiatione sua præstant, non verò in pulverem, neutiquam stomachi efficaciæ concoctrici, & digestrici subiectum, redacti. Adamanti indomita vis nomen fecit, diaphanus splendor pretium adjunxit. Agathes diversorum generum spiritus ad loquendum faciles concitare dicitur. Amethystus ebrietatem arcere; Beryllus hominem mitem reddere, conjugum amorem conservare, & oculis humidis prodesse; Carbunculus in tenebris lucens veneno resistere; Chalcedonius phantasticas illusiones arcere fertur. Chelidonium rufus, & niger ex hirundinum stomachis eruuntur; ille insaniam & epilepsiam curat, hic oculorum vitis medetur; Corallus notissima sanguinis effluxum immodicum medicatur, sanguinem fecibus suis impuris liberat, & cor corroborando haud paucos morbos tollit; Chrysopazius ab auri guttis internis nomen acquisivit; Chrysolitus eidem auro nomen debens spiritus vitales corroborat; Crystallus sitim arceat, mulieribusque copiam lactis suppediat; Ethites Aquileus, ab aquilis appositus ovis in nido, alium in se continet, qui à gravidis gestatus partum conservat; Hæmatites adstringendi vim possidens non sanguinis tantum, sed & omnis generis fluxibus resistit. Erindros ærem humidum in aquam convertens perpetuis guttis sine ulla sui immutatione stillat; Gagates croceus, & glaucus paleas trahit, & per fumum admittit urinam, & menstrua provocat; Celosia lapis adeò frigidus, ut vix calefieri queat, luxuriam & iram reprimat; Granatus rubeus lætitiâ conciliat tristitiam arceat; Jaspis multorum colorum, sanguinem sistit, & partum juvat; Hyacinthus duplex est, Aquaticus & Saphirinus, qui posterior contra toxicum valet; Magnes attrahendo ferro celeberrimus eidem attractionis vim communicat; Margarita in summo pretio habita in tollendis variis morbis, & corde roborando maximas vires exercet; Onyx salivam pueris augere creditur; Saphyrus pestilentes bubones curat, & sordes ex oculis purgat; Sardinius gaudium excitare fertur; Sardonyx ex Sardo & Onyche compositus est lapis; Sarda tabulis ligneis adhæret, si admoveatur; Selenites accrescendo, & decrecendo Lunæ motum sequutus ad futurorum augurationem conferre perhibetur; Smaragdus vitum recreat, & coitum non patitur; Situs lapis integer natus, comminutus fundum petit; Sarmenius aurum polit; Topasius sputi sanguinis remedium est; Turchois, aliis Eranos, vel Eranos, Agricole Jaspis Borealis, vitum recreat, & à casu conservat. Atque hi sunt lapidum pretiosorum potissimi, quorum quin complures adhuc passim inveniuntur, nullum est dubium; qui ignoti cum lateant, proculdubio tamen progressu temporis cognitionem aliquando subibunt. Variæ his lapidibus virtutes adscribuntur à variis auctoribus, quas influentiali quâdam efficaciâ, &

Pretiosi Lapidès.

Quo pacto lapides pretiosi operantur.

(h)

spiri-